

УДК: 615.15:616-056]:[615.15-057.85:378.046]

**ВПРОВАДЖЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОПІКИ
ПРОВІЗОРАМ-ІНТЕРНАМ**

**д. мед. н., Білай І. М., к. фарм. н., Михайлюк Є. О.,
к. мед. н., Красько М. П., к. фарм. н., Демченко В. О.,
к. фарм. н., Остапенко А. О.**

Запорізький державний медичний університет, Україна, м. Запоріжжя

В статті розглянуті основні задачі фармацевтичної опіки. Відзначені основні напрямки фармацевтичної опіки, на яких викладач повинен акцентувати увагу при підготовці провізорів-інтернів. Приділена увага формуванню вмінь самостійно користуватися принципами фармацевтичної опіки при виконанні професійної діяльності провізорів в аптеці для усунення небажаних ефектів та забезпечення раціональної фармакотерапії.

Ключові слова: викладання клінічної фармації, фармацевтична опіка, післядипломна освіта.

Білай І. М., Михайлюк Є. О., Красько М. П., Демченко В. О., Остапенко А. А. Внедрение преподавания фармацевтической опеки провизорам-интернам/ Запорожский государственный медицинский университет, Украина, Запорожье

В статье рассмотрены основные задачи фармацевтической опеки. Определены основные направления фармацевтической опеки, на которые преподаватель должен обратить внимание при подготовке провизоров-интернов. Уделено внимание формированию умений самостоятельно пользоваться принципами фармацевтической опеки при выполнении профессиональной деятельности провизоров в аптеке для устранения нежелательных эффектов и обеспечения рациональной фармакотерапии.

Ключевые слова: преподавание клинической фармации, фармацевтическая опека, последипломное образование.

Bilay I. M., Mihayluk E. O., Krasko M. P., Demchenko V. O., Ostapenko A. O. Implementation of teaching pharmaceutical care to pharmacist interns / Zaporizhzhia State Medical University, Ukraine, Zaporizhzhia

The article describes the main tasks of pharmaceutical care. There are the main areas of pharmaceutical care which has teacher accent when training pharmacists interns. Attention is paid to the formation of their own abilities to use the principles of pharmaceutical care in the performance of professional activities of pharmacists in the pharmacy to eliminate adverse effects and provide rational pharmacotherapy.

Keywords: teaching of clinical pharmacy, pharmaceutical care, postgraduate education.

Фармацевтична опіка має на увазі прийняття провізором відповідальності перед конкретним пацієнтом за результат лікування лікарськими препаратами.

У світлі вимог Належної аптечної практики термін фармацевтична опіка утвердився як назва ідеології практики, що визначає хворого і суспільство як первинних користувачів діяльності фармацевта. Правомірно сказати, що відповідна аптечна практика є одним з найбільш ефективних шляхів здійснення фармацевтичної опіки.

Фармацевтична опіка - комплексна програма взаємодії провізора, лікаря і хворого протягом всього періоду медикаментозної терапії. Вона повинна проводитися провізором в тісному співробітництві як з лікарями (медичними сестрами), так і з хворими.

Роль провізора докорінно змінюється в системі сучасної охорони здоров'я. Основною метою викладача під час занять стає підготовка його до професійної діяльності не стільки для збільшення асортименту і якості лікарських препаратів на ринку, а скільки для підвищення ефективності і безпеки лікарської терапії конкретного хворого. Для цього провізор повинен надати хворому повну інформацію про ліки, їх лікарську форму і особливості застосування, вплив на дію препарату віку, статі, стану внутрішніх органів, часу доби, оптимального для прийому даних ліків, поєднання з їжею та іншими лікарськими препаратами, можливий несприятливий вплив ліків на функції органів і систем людини та ін.

Перш ніж призначити лікування провізор-інтерн повинен відповісти собі на наступні питання:

- Яких конкретно змін у стані хворого він хоче домогтися?
- Які лікарські засоби можуть надати бажану дію?
- Який препарат найбільш підходить даному хворому?
- Яким чином застосувати препарат, щоб дія його було найбільш ефективною?
- Які побічні реакції може викликати препарат, чи може він зашкодити хворому?
- Яке співвідношення можливих користі і шкоди при використанні лікарського засобу?

Викладач повинен акцентувати, що на важливе значення для вибору препарату для конкретного пацієнта має лікарський анамнез - збір відомостей про попередню медикаментозну терапію. Збір лікарського анамнезу необхідний так як у ряді випадків лікарські препарати можуть бути причиною хвороби або викликати симптоми, що симулюють захворювання. Скасування лікарських препаратів може призводити до загострення захворювання. Дані про попередні прийоми ліків можуть допомогти при подальшому їх виборі для попередження небажаної побічної дії і найбільш ефективного лікування.

У кінцевому підсумку ефективність і безпека фармакотерапії залежать багато в чому від уміння провізора правильно оцінити всі ці фактори, яка

повинна ґрунтуватися на глибоких знаннях як клінічної медицини, так і експериментальної фармакології.

Етіотропна терапія спрямована на усунення причини хвороби, наприклад, застосування протимікробних засобів при інфекційних захворюваннях або антидотів при отруєннях токсичними речовинами.

Патогенетична терапія спрямована на усунення або пригнічення механізмів розвитку хвороби. Більшість лікарських препаратів мають саме патогенетичну дію - гіпотензивну, антиаритмічну, протизапальну, психотропну і т.д.

Симптоматична терапія спрямована на усунення або зменшення окремих проявів хвороби. До симптоматичних засобів можна віднести знеболюючі препарати, які не впливають на причину або механізм розвитку хвороби.

Замісна терапія проводиться при недостатності природних біологічно активних речовин. До засобів замісної терапії відносять ферментні препарати, гормони та їх аналоги, вітаміни, які, не усуваючи причини захворювання, можуть забезпечити нормальну життєдіяльність організму протягом багатьох років.

Профілактична терапія проводиться для попередження захворювань. До профілактичних засобів відносять деякі противірусні, дезінфікуючі препарати, вакцини, сироватки і т.д.

Самолікування (син. концепція самолікування, відповідальне самолікування) — застосування споживачем лікарських препаратів, що знаходяться у вільному продажу, для профілактики і лікування у разі порушень самопочуття та для зменшення вираженості симптомів, розпізнаних ним самим. Самолікування є частиною сучасної системи охорони здоров'я, спрямованої на виховання у громадян відчуття відповідальності за своє здоров'я, їх навчання в цій сфері та надання медичних і фармацевтичних послуг, які дозволяють громадянам реалізувати право на самостійну охорону власного здоров'я.

Слід підкреслити, що сучасною концепцією самолікування передбачено впровадження у повсякденну практику системи охорони здоров'я самостійного використання лікарських засобів населенням. Це буде сприяти підвищенню загального рівня здоров'я та економічно вигідним змінам у структурі бюджетних витрат на охорону здоров'я населення.

Важливо, що основою для належної фармацевтичної опіки є професійні знання і досвід провізора, норми професійної фармацевтичної етики, ставлення провізора до хворого та своїх обов'язків. Все це викладачі повинні прививати провізорам-інтернам під час проходження інтернатури.

Література:

1. Білай І. М. Навчально-методичний посібник до практичних занять по клінічній фармації для провізорів-курсантів по спеціальності «Загальна фармація» / І. М. Білай. – Запоріжжя, 2015. – 186 с.
2. Зіменківський А. Б. Клінічний провізор в системі охорони здоров'я / А. Б. Зіменківський, Л. Є. Зарума // Вісник фармакології і фармації. – 2007. - №6. – с. 58-60.
3. Бабак О. Я. Клінічна фармакологія: підручник / О. Я. Бабак, О. М. Безугла, В. І. Волков // За ред. О. Я. Бабака, О. М. Білова, І. С. Чекмана. – К.: Медицина, 2008. – 768 с.
4. Лук'янчук В.Д. Введення до загальної фармакокінетики (навчальний посібник). – Луганськ: ВАТ «Луганська обласна лікарня». – 2004. – 108 с.
5. Фармакотерапія: підручник для студентів фармацевтичних факультетів / під ред. О. В. Крайдашенко, В. Р. Купновицької, І. М. Білая, І. М. Кліща, В. Р. Лизогуба. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 644 с.

References:

1. Bilai I. M. Navchalno-metodychnyi posibnyk do praktychnykh zaniat po klinichnii farmatsii dlia provizoriv-kursantiv po spetsialnosti «Zahalna farmatsiia» / I. M. Bilai. – Zaporizhzhia, 2015. – 186 s.
2. Zimenkivskyi A. B. Klinichniy provizor v systemi okhorony zdorov'ya / A. B. Zimenkivskyi, L. Ye. Zaruma // Visnyk farmakolohii i farmatsii. – 2007. - № 6. – s. 58-60.
3. Babak O. Ya. Klinichna farmakolohiia: pidruchnyk / O. Ya. Babak, O. M. Bezuhla, V. I. Volkov; za red. O. Ya. Babaka, O. M. Bilova, I. S. Chekmana. – K.: Medytsyna, 2008. – 768 s.
4. Lukianchuk V. D. Vvedennia do zahalnoi farmakokinytyky (navchalnyi posibnyk). – Luhansk: VAT «Luhanska oblasna likarnia». – 2004. – 108 s.
5. Farmakoterapiia: pidruchnyk dlia studentiv farm. fakultetiv / pid red. O. V. Kraidashenko, V. R. Kupnovytskoi, I. M. Bilaia, I. M. Klyshcha, V. R. Lyzohuba. – Vinnytsia: Nova Knyha, 2010. – 644 s.